

PER
CALUM/

PATTON: PANSERGENERALEN

Myten om Patton, eller måske snarere myterne, for myten er forskellig fra USA til Europa, kan med en nødvendig forenkling koges ned til, at Patton i USA betragtes som en helt med enkelte store, men ikke utilgivelige menneskelige fejl, mens forholdet i Europa nok nærmest er omvendt. I vor verdensdel anskues Patton oftest som en brovrende cowboy i generaluniform, en fascist i de allieredes række af ubesmittede helte med Montgomery i toppen.

I Ladislav Faragos gennemarbejdede biografi, »Patton: Ordeal and Triumph«, nuanceres billedet af Patton væsentligt, og både manuskriptforfatterne Francis Ford Coppola (der skrev sin version allerede i 1966) og Edmund H. North (der omarbejdede og afrundede Coppolas manuskript to år senere) og Franklin J. Schaffner har i vid udstrækning benyttet Faragos murstensbiografi som kilde, og det meste af filmen er en nuanceret portrættering af et særegent menneske, der ikke umiddelbart kan indpasses i vore vante forestillinger om dit og dat. Det kan indvendes, at filmen af og til måske kæntrer og tangerer det unuanceret heltedyrkende, men det gøres under alle omstændigheder med talent, og det er ofte tilgiveligt, fordi filmen anskuer verdenskrigen med Pattons øjne. For ham var verdenskrigen ikke så meget en tragisk begivenhed af enorme dimensioner, som den var hans endelige mulighed for at manifestere sit specielle talent som krig. Romantisk anskuede han krig som den mest ærefulde beskæftigelse overhovedet, og hans holdning til »the noble art of warfare« var ikke ulig vore dages grasserende revolutionsromantik. Pattons storhedsdrømme hørte hjemme i en anden og overfladisk set mere ukompliceret epoke, hvor krigeren ikke var et nødvendigt onde, men tværtimod den overalt feterede.

Kun i tid er filmens portræt begrænset, og kun på overfladen ligner den en krigsfilm. Der er meget »show« i filmen, for Patton elskede dette og var næppe altid selv i stand til at skelne, hvornår han dybt mente en ting og hvornår der blot var tale om en »put on«. Indledningen er magtfuld manifestation af dette. I et par minutter fyldes lærredet af det amerikanske flag (man kan nå at tælle de 48 stjerner), så kommer fra baggrunden general George S. Patton frem mod os indtil han fylder hele lærredet, og i en næsten fem minutter lang tale til soldater, vi ikke ser, og til os, præsenteres vi for Pattons krigsfilosofi. Scenen er en fremragende montage af totalbilleder vekslende med halvtotale, nærbilleder og supernære indstillinger. Næsten alt der kan siges om Pattons ydre figur er med i dette »coup de théâtre«. På mesterlig vis visualiserer Schaffner her Pattons (og sin egen) sans for begavet showmanship.

Visuelt er filmen i det hele taget ofte en nydelse at overvære. Billedkompositionerne

er oftest meningsfyldte og æstetisk velformulerede, om end man ofte savner den sært poetiske rumfølelse som Schaffner så meningsfyldt har givet os i »Ridderen fra Normandiet« og »Abernes planet«. »Patton: Pansergeneralen« er i langt højere grad koncentreret om mennesker end om figurer i et landskab, og den er først og fremmest koncentreret om George C. Scotts fremstilling af Patton. Meget smukt formulerer Scott i sin præstation Pattons på en gang komplekse og enkle sind, der inden for sin tydelige begrænsning rummede så mange modstridende elementer: det jordnære (tydeligt eksemplificeret i Pattons saftigt bramfrie sprogbrug) kontrasteret med den anakronistiske drøm om *gloire* (præcist visualiseret i sekvensen, hvor Patton fortæller en gruppe journalister om Karthagos krige, patetisk i sekvensen, hvor Patton enetaler om fordoms hyldest af helte). Scotts præstation er for mig en enestående humanisering, og det er den definitive afsked med myten Patton til fordel for en flere gange bevægende portrættering af et menneske, som jeg næppe ville bryde mig om at være i stue med alt for ofte, men som trods alt kan gøre krav på vor medfølelse – om end næppe på vor respekt. En parallel kan måske bedst hentes fra litteraturen, fra Ray Bradburys sære og poetiske og gribende lille fortælling om det kæmpestore, forhistoriske havdyr, der ene af sin race har fået lov til at overleve mange årtusinder efter artens uddøen og som tålmodigt, år efter år har sukket efter sin mave og en dag endelig tror at have fundet hende ved at lytte til et fyrtårns advarende, hase signal til natlige skibsfarvende – og som til slut må gå til grunde ved det endelige møde med en anden tidsalder. Patton burde aldrig være født i det tyvende århundrede, men evolutionen er generøs og tålmodig og giver plads til mange fejltrin, og Patton var langt fra det største.

Der er små fejl ved filmen (andre har gjort dem langt større, end jeg synes det rimeligt): af og til kniber det for Schaffner og Scott at holde sammen på filmens mange hændelsesforløb, slagscenerne er ikke så sigende, som Schaffner har tænkt sig dem, Montgomery er for stærkt karikeret (her eksploderer myten ikke), og det kan kun delvis forklares med, at filmen ser begivenhederne med Pattons øjne. Generelt er filmen dog et velafbalanceret portræt af et menneske »out of place, out of time« (Schaffners egen præcise karakteristik af den tematiske fællesnævner for hans film), og det afrundede og afbalancerede skyldes ikke frygten for det kontroversielle, kun frygten for ensidigheden, som den kommer til udtryk i den mest primitive holdning: at Patton var soldat, at han elskede krigen, at han derfor var fascist og ikke værd at beskæftige sig med.

Per Calum

■ PATTON (PATTON: PANSERGENERALEN), USA 1969. DISTRIBUTION/PRODUKTION: 20th Century-Fox. En fransk McCarthy-Franklin J. Schaffner produktion. PRODUCER: Frank McCarthy. ASSOCIATE PRODUCER: Frank Caffey. PRODUKTIONSLEDERE: Francisco Day, Eduardo G. Maroto og Tadeo Villalba. INSTRUKTØR: Franklin J. Schaffner. B-INSTRUKTØR: Michael Moore. INSTRUKTØRASSISTENTER: Eli Dunn og Jose Lopez Rodero. MANUSKRIFT: Francis Ford Coppola og Edmund H. North efter Ladislav Faragos »Patton: Ordeal and Triumph« og Omar N. Bradleys »A Soldier's Story«. CHEFFOTOGRAF: Fred Koenekamp. B-FOTOGRAFER: Clifford Stine og Cecilio Paniagua. FOTOGRAFISKE EFFEKTER: L. B. Abbott og Art Cruickshank. FARVESYSTEM: DeLuxe. FORMAT: Dimension 150 – i Danmark: Cinemascope. KLIP: Hugh S. Fowler. ARKITEKTER: Urie McClery og Gil Parrando. DEKORATION: Antonio Mateos og Pierre-Louis Thevenet. MUSIK: Jerry Goldsmith. ORKESTRERING: Arthur Morton. TONE: James Corcoran (supervisor), Douglas Williams, Murray Spivack, Don Bassman og Ted Soderberg. MAKE-UP: Dan Striepeke (supervisor) og Del Acevedo. KONSULENTER: Gen. Paul D. Harkins, Col. Glover S. Johns, Jr., Omar N. Bradley, Luis Martin Pozuelo. MEDVIRKENDE: George S. Scott (GEORGE S. PATTON), Karl Malden (OMAR N. BRADLEY), Stephen Young (KAPTJAIN CHESTER B. HANSEN), Michael Strong (HOBART CARVER), Cary Loftin (BRADLEYS CHAUFFØR), Morgan Paull (RICHARD N. JENSON), Karl Michael Vogler (ERWIN ROMMEL), Bill Hickman (PATTONS CHAUFFØR), Patrick J. Zurica (ALEXANDER STILLER), James Edwards (WILLIAM GEORGE MEEKS), Lawrence Dobkin (GASTON BELL), John Barrie (ARTHUR CONINGHAM), Richard Muench (ALFRED JODL), Michael Bates (BERNHARD LAW MONTGOMERY), Paul Atevens (CHARLES R. CODMAN), Edward Binns (WALTER BEDELL SMITH), Lionel Murton (FELTPRÆST), John Doucette (LUCIAN K. TRUSCOTT), Tim Considine (SOLDAT), Abraxas Aaran (WILLY), Clint Ritchie (Kaptajn). LÆNGDE: 170 min., 4705 m. CENSUR: Gul. DANSK UDLEJNING: Fox Film. DANSK PREMIERE: Imperial 22.4.1970 (forpremiere samme biograf den 20.4.1970 som led i Bodil-festen).

Indspilningen startede 3. februar 1969, slut ca. 1. juni 1969. Location-optagelser i Spanien (bl.a. Segovia, Pamplona og Almeria), Kreta, Marokko og England. Budgettet var på ca. 10 millioner dollars, kostprisen på ca. 13 millioner. Verdenspremiere på Criterion Theatre, New York den 4. februar 1970. Filmen annonceres også som »Patton: a Salute to a Rebel«, mens den i England kaldes »Patton: Lust for Glory«. Arbejdstilen var »Patton: Blood and Guts«. Af de to krediterede manuskriptforfattere skrev Coppola sin version allerede for han debiterede som instruktør i 1967, mens Edmund North senere udbyggede Coppolas version.

■ MEDIUM COOL (MEDIUM COOL – CHICAGO 68), USA 1969. DISTRIBUTION: Paramount. PRODUKTION: H & J pictures. En Haskell Wexler produktion. PRODUCER: Tully Friedman. ASSOCIATE PRODUCER: Steven North og Michael Philip Butler/Ass.: Jonathan Haze og William Schwartz. INSTRUKTØR / MANUSKRIFT / IDE / CHEFFOTOGRAF / KAMERA: Haskell Wexler. 2. KAMERA: Mike Margulies/Ass.: Ron Vargas. FARVESYSTEM: Technicolor. FORMAT: Widescreen. INSTRUKTØRASSISTENT: Wendell Franklin. CHICAGO-KONSULENTER: Studs Terkel. KLIP-KONSULENTER: Paul Golding. KLIP: Verna Fields/Ass.: Marsha Griffin. ARKITEKT: Leon Erickson. MUSIK: Mike Bloomfield. INCIDENTALMUSIK: The Mothers of Invention. SANGEN: »Merry-Go-Round« af Wild Man Fisher. TONE: Chris Newman, Kay Rose og – ukrediteret – Peter Bonerz. MEDVIRKENDE: Robert Forster (JOHN), Verna Bloom (EILEEN), Peter Bonerz (GUS), Marianna Hill (RUTH), Harold Blankenship (HAROLD), Sid McCoy (FRANK BAKER), Christine Bergstrom (DEDE), Robert McAndrew (PENNY-BAKER), William Sickling (KARLIN), Beverly Younger (RIG DAME), Marrian Walter (SOCIALARBEJDER), Edward Croke, Sandra Ann Roberts, Doug Kimball, Peter Boyle, Georgia Tadda, Charlie Geary, Jeff Donaldson, Richard Abrams, Felton Perry, Val Grey, Bill Sharp, Robert Paige, Walter Bradford, Russell Davis, John Jackson, Livingston Lewis, Barbara Jones, Simone Zorn, Madeleine Marcou, Mickey Pallas, Lynn Erlich, Lestre Browlee, Morris Bleckman, Wally Wright, Sam Ventura, George Boulet, James Jacobs, Spence Jackson, Dorian Suhr, Kenneth Whitener, Connie Fleischauer, Mary Smith, Nancy Noble, Linda Handelman, Moira Friedman, Kathryn Schubert, Barbara Brydenthall, Elizabeth Moisant, Rose Bormacher, Roger Phillips, Robert Blankenship, China Lee, Sirri Murad. LÆNGDE: 110 min. 3030 m. CENSUR: Grøn. DANSK UDLEJNING: Paramount. DANSK PREMIERE: Kinopalæet 4. 3. 1970.

Indspilningen startede 29. juli 1968 med locations udelukkende i Chicago og omegn. Haskell Wexler finansierede selv filmen (600.000 dollars) med hjælp fra sin bror, Jerrold Wexler og solgte derefter rettighederne til Paramount. Klipperen Verna Fields figurerer på fortektene udelukkende af fagforeningsmæssige årsager, oplyser Haskell Wexler, idet den reelle klipper var Paul Golding, der nu krediteres som konsulent. Og skuespilleren Peter Bonerz, der i filmen optræder som fotografens lydmand, optog også lyd til filmen.